

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПЕРСПЕКТИВА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ ПРИ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕННЯХ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто особливості автоматизованої системи (АС) "Клієнт-УЗ" з оформлення та обробки перевізних документів на перевезення вантажів залізничним транспортом через мережу Інтернет.

Аннотация. Рассмотрены особенности автоматизированной системы (АС) "Клиент-УЗ" по оформлению и обработке перевозочных документов на перевозку грузов железнодорожным транспортом через сеть Интернет.

Annotation. The features of automated systems of the "Customer-UR" in registration and processing of transportation documents for carriage of goods railway transport by the Internet was considered.

Ключові слова: система електронного документообігу (СЕД), мінімізація витрат, вантажопереvezення, АС "Клієнт-УЗ", електронний цифровий підпис (ЕЦП), центр сертифікації ключів (ЦСК).

На сучасному етапі необхідно мати доступ до інформаційних ресурсів і скоротити часові витрати на розв'язання завдань, не пов'язаних з обслуговуванням громадян. Відсутність необхідності вручну розмножувати документи, відслідковувати переміщення паперових документів всередині організації, контролювати порядок передачі конфіденційної інформації істотним чином знижує трудовитрати на підприємстві. Наскрізний автоматичний контроль виконання на всіх етапах роботи з документами кардинально підвищує якість роботи виконавців, робить терміни підготовки документів більш прогнозованими і керованими.

Саме тому ефективність управління підприємствами та організаціями не в останню чергу залежить від коректного рішення завдань оперативного і якісного формування електронних документів, контролю їх виконання, а також продуманої організації їхнього збереження, пошуку та використання.

Значний внесок у теорію електронного документообігу зробив Марченко П. М. [1], який у своїх працях розглядає основні напрями діяльності фірми для удосконалення системи електронного документообігу. Дослідження з основних переваг електронних документів провів автор Г. Перехрест [2].

Також існує ряд учених, які велику увагу приділяють упровадженню електронних документів в організації, а саме: Д. Романов [3], А. Колесов [4], А. Захаров [5]. Ці вчені розробляють методи і підходи до впровадження системи електронного документообігу, а також досліджують їх застосування на практиці.

Мета статті полягає у виявленні переваг від упровадження автоматизованої системи "Клієнт-УЗ".

Електронний документ – це зафіксована на матеріальному носії інформація у вигляді набору символів, звукозаписи або зображення, призначені для передачі в часі й просторі з використанням засобів електронного зв'язку з метою зберігання й суспільного використання.

Електронний документообіг – це високотехнологічний і прогресивний підхід до суттєвого підвищення ефективності роботи фірми, установ і організацій [5].

В основі електронного документообігу, який і розглядаємо, лежить обмін даними автоматизованих систем залізничної і клієнта із застосуванням електронного цифрового підпису, яким буде засвідчуватися електронна накладна. Електронні документи застосовуватимуться на усіх етапах перевізного процесу – від узгодження заявки до моменту отримання вантажу, що значно скорочується час руху документів у процесі оформлення та гарантує достовірність усіх документів.

Електронний цифровий підпис (далі – ЕЦП) є обов'язковим реквізитом електронного перевізного документа, який використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного перевізного документа іншими суб'єктами електронного документообігу.

Електронний документообіг на підприємстві буде здійснюватися за допомогою автоматизованої системи "Клієнт-УЗ". Це мінімізує ризик фінансових втрат за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну та підвищить оперативність доставки і захищеність конфіденційних документів за рахунок використання корпоративної електронної пошти та можливостей шифрування.

Система АС "Клієнт-УЗ" забезпечує можливість підготовки електронних даних паперових перевізних документів та їх друку або формування електронних перевізних документів, а також додавання супровідних документів, передбачених правилами перевезень вантажів, до електронних перевізних документів.

Електронні дані, що формуються в АС "Клієнт-УЗ", за структурою та форматом відповідають чинним нормативним документам "Укрзалізничці" та вимогам автоматизованих систем, що застосовуються в організації автоматизації документообігу галузі.

Робота з системою надає можливість вирішення таких завдань, в рамках яких виконуються відповідні функції:

створення електронних даних перевізного документа;
перегляд електронних даних перевізного документа;
коригування електронних даних перевізного документа;
видалення електронних даних перевізного документа;
відправлення електронних даних перевізного документа в автоматизовані системи "Укрзалізниці";
відкликання електронних даних перевізного документа з автоматизовані системи "Укрзалізниці".
Підготовка паперових перевізних документів здійснюється на основі електронних даних із застосуванням функції друку електронних даних перевізного документа.

Формування та обробка електронних перевізних документів при відправленні та по прибуттю вантажів здійснюється на основі електронних даних із застосуванням функцій:

- 1) додавання супровідних документів при створенні та коригуванні електронних даних перевізних документів;
  - 2) накладання електронно-цифрового підпису на електронні дані перевізного документа.
- Робота з супровідними документами виконує такі функції:
- 1) завантаження супровідного документа;
  - 2) перегляд супровідного документа;
  - 3) коригування інформації супровідного документа;
  - 4) видалення супровідного документа.

Завдання даної системи забезпечує користувачу виконання всіх необхідних функцій з оформлення та обробки електронних даних перевізного документа при відправленні вантажу та при його прибутті згідно з технологією роботи товарної контори залізничної станції, що забезпечує моніторинг та контроль за електронним документообігом.

Доступ користувачів до АС "Клієнт-УЗ" здійснюється через загальну мережу Інтернет з використанням технології Virtual Private Network (VPN).

Для підключення до АС "Клієнт-УЗ" користувач повинен заповнити електронну заявку на офіційному веб-сайті "Укрзалізниці" [6]. Обов'язковими реквізитами доступу для введення заявки є код ЄДРПОУ клієнта, код платника за технологічний перевізний документ або код вантажовідправника або вантажоодержувача.

Для оформлення заявки на підключення до АС "Клієнт-УЗ" користувач вводить у форму реєстрації інформацію про підприємство, договір на організацію перевезення, про контактну особу відповідального за організацію підключення до АС "Клієнт-УЗ".

У разі успішного завершення процесу реєстрації, на адресу електронної пошти контактної особи відправляється повідомлення з реквізитами доступу до системи: інструкції з організації VPN-з'єднання, параметри доступу до АС "Клієнт-УЗ" (ім'я та пароль) та адресу веб-сайта АС "Клієнт-УЗ."

Після отримання повідомлення про реєстрацію клієнт організовує на своєму комп'ютері VPN-з'єднання, підключається через Інтернет до зазначеного в повідомленні веб-сайта і вводить ім'я та пароль доступу до АС "Клієнт-УЗ".

Далі для роботи в режимі формування і обробки електронних перевізних документів клієнт залізничного транспорту повинен отримати особистий ключ електронного цифрового підпису (ЕЦП) в акредитованому центрі сертифікації ключів (ЦСК) Державного підприємства "Головний інформаційно-обчислювальний центр Державної адміністрації залізничного транспорту України" (ДП "ГІОЦ "Укрзалізниці"). Для цього необхідно укласти з ДП "ГІОЦ "Укрзалізниці" договір про надання інформаційних послуг ЕЦП АЦСК "Укрзалізниці" [7].

Після успішного встановлення сертифіката можна розпочинати безпосередню роботу з АС "Клієнт-УЗ".

Отже, після застосування автоматизованої системи "Клієнт-УЗ" можна виділити такі переваги від її впровадження:

- значно скорочується час руху документів у процесі оформлення;
- удосконалюються та спрощуються процедури підготовки, узгодження, доставки, обліку і зберігання документів;
- гарантується достовірність документів;
- мінімізується ризик фінансових втрат за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну;
- підвищується оперативність доставки та захищеність конфіденційних документів за рахунок використання корпоративної електронної пошти та можливостей шифрування;
- забезпечується технологія збереження документів, без можливості їх несанкціонованих змін;
- забезпечується моніторинг та контроль за електронним документообігом.

Наук. керівн. Голофаєва І. П.

Література: 1. Марченко П. М. Архівний електронний документ / П. М. Марченко. – К., 2006. – 20 с. 2. Перехрест Г. Упровадження електронного документообігу: критерії відбору / Г. Перехрест // Довідник секретаря та офіс-менеджера. – 2007. – № 5. – С. 30. 3. Романов Д. Правда об електронном документообороте / Д. Романов. – М., 2002. – 50 с. 4. Колесов А. Комплексное обсуждение проблем электронного документооборота / А. Колесов. – 2003. – № 15. – 20 с. 5. Захаров О. Что такое электронный документооборот / О. Захаров // КомпьютерПресс. – 1999. – № 6. – 30 с. 6. <http://csk.uz.gov.ua>. 7. <http://as-client.uz.gov.ua/>.